Број 164 У Новом Саду, у суботу 26 јула 1908. Година XLIII

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарске кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 круна 75 пот.
За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за школе године 2 круне, на целу годину 4 кр. а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.
Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Оптужба због — велеиздаје.

I

Ово дана изашла је једна књига. Морамо да кажемо књига, јер има листова и штампана је Та је „књига“ изашла на српском и немачком језику. Наслов јој је Finale (Крај), а написао ју је Ђорђе Настић.

У тој књизи износи Ђорђе Настић „страшна откровења“. Износи „аферу с цетињским бомбама“. А износи откровења о једном тајном удружењу, коме је средиште било у Београду, а чланови са читавог словенског Југа. То је удружење, вели Настић, хтело незаконитим, нелегалним, револуционарним и терористичким средствима да постигне циљ. Хтело је „потпуно ослобођење јужних Словена“, чак и државно и политичко. То да буде савез република, са свима правима појединих република, „уколико та права не сметају уједињењу“. А организација да се спроведе у Србији, Босни и Херцеговини, Далмацији, Црној Гори, Хрватској и Славонији, Истри, Словеначкој, у Алпским крајевима где има Словенаца у Угарској, Старој Србији и Македонији и напослетку у колонијама народа горњих имена свуда где их има по Европи и Америци.

Е па дотле, а куда ћеш више.. Настић тврди, да су о тој организацији знали и краљ Петар и наследник престола Ђорђе, и многи српски државници. Заиста красна ствар. Замислите краља, који хоће да створа републике револуцијом, терором, па чак да створи републику револуцијом и терором у држави, у којој је он — краљ. И наследник престола, разуме се, помаже. Заиста, диван садржај за једну оперету.

Но има још нешто, што је исто тако — занимљиво, ако не још занимљивије И ту већ морам пустити писца да сам говори. На 31. страни своје књиге вели реч по реч ово:

„По мом повратку из Крагујевца почело се у биоградском клубу радити жс вље него икада. Одржале су се многе конференције и донесени важни закључци Одлучено је, да се терористичком акцијом у Босни, Херцеговини, Хрватској и Новом Пазару мора почети најдаље до 18 августа пр г., одлучено је, да се дотле спреми све, што је потребно за почетак револуционарног рада и дозван је био Милан Прибићевић из Крушевца на договор у Биоград М. Прибићевић дошао је одмах и на његов предлог би још ријешено, да се у Биограду напишу и адресују писма на све европске новине, на све кабинете, владе и на све угледније личности у Европи, да се у тим писмима образложе узроци почетка револуционарне акције на Словенском Југу и да се експедирају непосредно прије почетка акције“

Навео сам реч по реч, јер би се иначе тешко веровало. У овој ствари је рецимо сасвим ситница и сасвим узгредно, да је терористичка акција требала неминовно почети, „морала почети“ „најдаље“ до 18 августа прошле године, и то у Босни. Херцеговини, Хрватској и Новом Пазару, а од свега тога ни трага.

Него је главно и важно и страшно, што је закључено да се напишу писма, којима да се известе о започињању револуционарне акције још пре почетка акције, све угледније личности у Европи, све европске новине, сви кабинети и владе. (Дакле и „кабинети“ и „владе“! Као да то није све једно. Али само нека изгледа страшније.)

Ово је као што видите заиста озбиљна ствар. То је требала да буде револуција, која пре почетка свога објављује формалан рат (као што је то већ обичај код великих сила), а та прокламација рата да се пошље свима владама и кабинетима.

И све ово приписује Настић озбиљним политичарима, а не својој машти.

Но има у Настићевим откровењима још пуно градива за оперету. „Созакљатни и“ хтели су да се послуже и бомбама. Капетан Ненадовић известио их је, да ће „препоруком престолонаследника Ђорђа узети из војене фабрике из Крагујевца потребни број експлозивног материјала, односно бомби за почетак терористичке акције“. И „нико није имао ништа против тога, да се препоруком престолонаследника набаве бомбе. И зашто да имају што против тога?! Кад престолонаследник хоће да даде бомбе за револуцију, која ће напослетку и од Србије направити републику, што да завереници не пристану на то?

То је дакле разумљиво и то потпуно разумљиво Но завереници су били извештени, да би престолонаследник дао и новаца На то вели Настић ово: „Нико није имао ништа против тога, да се препоруком престолонаследника набаве бомбе, али смо ја и Милан Прибичевић били противни, да се од младог престолонаследника узму новци, бојећи се, да се наша акција, коју смо хтели очувати суверену и независну постала одвисна од београдског двора“.

На сваки начин — начело напред. Због новца би постали одвисни, због бомби не би. Напослетку су завереници ипак попустили. Настић прича, како су на послетку ипак искали новаца од престолонаследника, али нису добили. А опет је о том знао чак и краљ, па и људи који су били на влади.

Но може се разумети и то. Кажимо, кад ко улази у револуцију, тај хоће да заложи главу, али неће да даде новаца. Новаца и крви много је наједаред

Него има у овој ствари нешто, што је доиста тешко разумети Бар тешко нами обичним људима. Настић вели на 19. страни своје књиге ово: „На концу би закључено (знате тамо у њиховом созакљатничком скупу) да капетан Ненадовић набави препоруку од престолонаследника, да отпутује одмах у Крагујевац, и да склони управитеља фабрике да дозволи, да један од чланова клуба присуствује фабриковању бомби у војној фабрици. Гласањем бу-

ПОДЛИСТАК.

С ДУНАВА НА ДРИНУ.

II.

Положај. Бања Ковиљача. Зграде. Купатило. Дневни ред.

Једва смо угледали купатило од воћа и дрвећа. У њега смо ушли лагано, јер табла с натписом на путу: Одавде ходом, опомиње путнике, да није слободно у бању јурити.

Бања дивно лежи. Она је у крајњем закутку равнице, која почиње од Шапца и допире до планина Са северне стране отвара се видик на равницу. Са источне и јужне српске су планине, а са западне и северозападне Дрина и босанске планине. Од српских до босанских планина нема у промеру ни четврт сата хода. Природа је овај крај богато обдарила свом дивотом. Тешко је наћи купатила у овако красној природи.

Само купатило је на подножју српских планина, а куће и виле налазе се и на узвишици. Као што се види, ко хоће равницом да иде, може тако, а ко хоће горе на брдо, може се издовољити до миле воље.

По селу Ковиљачи добила је име и бања. Село се налази разбацано по низбрдици и по бреговима. Спада у округ Подрински и у срез Јадрански, који носи своје име по речици Јадру. У општину Ковиљачку спадају управо два села: Ковиљача и Трбушница. А Ковиљача има своје делове: Горњу Малу и Доњу Малу и Грабик.

Приповеда се, да су биле две сестре, Вида и Ковиљка, па Вида после смрти оца свог оде на планину и назида град, те се по њену имену назове планина Видојевица, а Ковиљка дође под планину Гучево и ту се напије воде са извора, који је, како сељаци рекоше, нечист, јер удара на сумпор, и тако се тај извор назове по Ковиљци Ковиљачом. Други опет причају, да је село добило име по цвећу ковиљу, које ту у планини расте, а по селу затим и купатило доби име. Доскора звало се ово купатило Смрдан-бања. Ово име знатно се већ изгубило.

Ковиљача је особито климатско место. Да нема ништа друго, него онај чист, свеж, горски ваздух и ону чисту изворску воду, па би вредно било пробавити неко време овде. А тек шта вреди као лековито минерално купатило. Стручњаци су га овако обележили: Има карактер сумпоровите воде и термалне воде, а има унеколико и карактер алкало-киселе и муријатичке воде.

Сумпоровити извори дају на сат 40.000 литара млаке воде од 29·6 С, у којој се гости купају и коју пију. Има гвожђевито хладно купатило 17°С. Гвожђевита вода такође се пије. Треће купатило је мешовито, сумпорно и гвожђевито. Топлота му је 20·4°С. Осим тих вода има још бакровита вода за очи и грло. Кад прођете поред главног извора сумпоровите воде осећате јак задах сумпорна водоника. Кад се пије, такође се осећа сумпорни водоник. Иначе је млака и без кисела укуса као и обична вода. Изврсно лечи затворене и отворене жљезде, скрофулозу у свима врстама, реуму, шуљеве, малокрвност и друго.

У почетку су сељаци опазили лековитост ове воде, па су се каљужали у бари и блатом завијали, те обратили пажњу позваних, да начине прво обичније купатило.

Ове године отворено је ново купатило, у величанственој згради. Оваке зграде нема, кажу, ни једно купатило у Србији, а много ни ван Србије. Преко пута од купатила смештена је управа бање у засебној двоспратној згради. Ту су звања: лечника, комесара и поштара. Управник бање је лечник Др. Живан Јашић и уз њега има одбор од девет лица. Недалеко од управе подигнут је први хотел „Подриње“, на два спрата са летњом дворницом. У овом хотелу има 20 намештених соба. У близини му је гостионица „Јездића хан“, приземна кућа са 16 соба и са хладовитим вртом крај колског пута. Овим путем се свет шета, а ту су уз пут још: школа и општина Ковиљачка и неколико базара. Овај пут се двапут дневно полива, јер је то главни колски пут и главни корзо, који се довршује гостионицом Бојића са 20 соба. У све три гостионице свирају редовно српски Цигани.

На другој страни овога пута има нова двоспратна вила „Зора“. Упоредо са ста-

дем изабрат ја да одем у крагујевац одмах по повратку капетана Ненадовића.“

Дакле један члан завереника да иде и види својим очима, како се праве бомбе, које ће послужити револуцији. Гласа се и паде жребије на Георгија Настића и он одлази у Кагујевац.

Ко ће знати зашто је то било потребно. Можда је то тако револуционарни ред Настић не расчлењава ту ствар. Али је за једно ипак било потребно и то канда због овог:

Настић се цетињском суду својевољно пријавио као сведок. И причао је, како је он гледао својим очима како се праве те бомбе, и причао шта има у њима. Има људи који то тако тумаче, да је Настић само слушао од некога како изгледа унутрашњост крагујевачке фабрике. И да је тек на Цетињу чуо, шта има у бомбама које су тамо „ухватили.“

Да све буде вероватиије, Настић прича потанко како је било у Крагујевцу. Износи дан и сат кад је стигао тамо Износи где је одсео, у гостиони „Таково“ и како се уписао у књигу странаца под лажним именом др. Краус, инжињер из Беча. Па се чак претварао да не зна ни српски. Зашто је тако радио, то он тумачи овако: „Ово сам сматрао потребно из два разлога: прво што сам живио у увјерењу, да српска влада нема ни појма о мом доласку у Крагујевац, а друго што сам се бојао, да ми не би аустријске власти правиле неприлике чак и у Србији“

Како то сад одједаред да српска влада нема ни појма о његовом доласку у Крагујевац. А на Цетињу је изрекао, да је и влада знала за бомбе и све друго.

Но то је узгредно Главно је, да се Настић бојао аустријске полиције чак у Крагујевцу. Данас седи у Бечу, па се не боји. Не боји се ни мало.

Он данас каже у својој књизи: „Можда ће нека излагања у овој књижици дати повода аустријским властима да закључе тешким параграфом казненог закона мене и још неке личности..“ ...„Можда ће моје излагање дати повода аустријским властима, да привремено употребе репресивне мјере на Словенском Југу“.

Настић износи да је био некада из уверења завереник, али сад се преобразио. Разуверио се и киван је на људе с којима је имао посла, па сад износи све што је било и ако зна, да то може скупо стати и њега и оне људе које мора споменути ради потпуности излагања“.

Настић пристаје да неколицина, он и они које спомиње, (а спомиње Адама Прибичевића Валеријана Прибичевића и Буду Будисављевића) отрпе тешке последице, да издрже тешке тавнице у Зеници и Митровици... Дабогме, он у Зеници, они у Митровици.

Настић износи, да то захтева корист јужних Словена То је потребно да се не распрсне бомба „каквог босанског далматинског или хрватског Васе Булафића.

Па кад су то резлози, који напред крећу Настића, заиста је чудновато, зашто на толико места у својој књизи доказује, да он није агент аустријске владе...

Но о том па и о другоме у другом чланку.

Нови Сад, 26. јула

О потврди изабраног патријарха

Многи листови, а нарочито загребачки и доста њих из Београда, доносе без сумње по јучерашњем писању „Будапешти Хирлапа“ на које смо се и ми осврнули, да изабрани патријарх епископ Змејановић неће бити потврђен. Загребачки „Аграмер Тагблат“ и још некоји листови загребачки доносе и то, како је и заједнички министар спољних послова барон Ерентал противан потврди епископа Змејановића за патријарха, јер неће да дозволи „да се огроман патријарашки иметак употребљује на потхрањивање велико-српске пропаганде“.

На ово и овако писање и провидна подметања нећемо ни да се осврћемо. Напомињемо само толико, да је већ доказано, да кад год је у питању каква српска ствар у Загребу се прво избацује на површину нека великосрпска пропаганда и идеја и указује на опасност од ње. Па ево и сад кад је реч о потврди изабраног патријарха Змејановића Да није то због онога, што је био српски добровољац Та др. Полит је први то умео да пронађе и познатим својим начином да подстакне томо где треба. Зар такав да постане патријарх, који се борио за српске ствари. Ево сад је и Ерентал за то против епископа Змејановића, а некоји загребачки листови са слашћу доносе, како Ерентал неће дати да буде потврђен Змејановић и да се огромни патријарашки иметак употребљује на потхрањивање велике српске пропаганде. Др. Полит је први „пронашао“ и оног Румуна, који је упозорио министра председника Векерла, да је у манастирску уредбу ушао и манастир Ходош као српски, а ево он је пронашао и да се изабрани патријарх Змејановић као добровољац борио за српске ствари. Браћа Хрвати, а како они тврде и Ерентал, доче паше се тога, и већ због „српске пропаганде“, Змејановић несме бити потврђен Ово ме не треба коментара.

Алмажани и опет — алмажански.

Од прошлог заседања српског народног црквеног сабора упразнила се два посланичка места. Великобечкеречки посланик поднео је оставку, а врањевачки се убио. Наш народно-црквени сабор у једној од својих седница решио је, да се има одмах позвати темишварска епархијска управа, да распише избор у та два среза Епархијска управа, која је као што је познато у рукама алмажанским, и одазвала се томе позиву, — али како? Па наравно алмажански.

Истина, сабор је решио, да се ти избори имају обавити у што краћем времену, али то још не значи, да темишварска епархијска управа може поступити мимо закона; то још не значи, да јој је сабор дозволио, да се послужи ујдурмама Ну алмажани не могу инако.

Из Вел. Вечкерека нам јављају, да су јуче, у петак, добили из Темишвара наредбу од епархијске управе, да се избор посланика има обавити већ у понедељак, дакле ни за пуни три дана!

Овако чега јамачно још није било од како је автономије нам. Та и избор црквењака закаже се бар на осам дана, а овде се избор посланика заказује на непуна три дана! Када ће се бирачи известити о избору? Када ће се посаветовати, коме да поклоне своје поверење? За све то ни брige Георгија Малог и његове присне пријатеље — алмажане. Шта је њима стало до тога? Њима је главно: изазвати забуну међу бирачима; изненадити их — јер само на тај начин могу се и они надати чему. Ујдурме, подвале, обмане — једина су средства алмажанска; једино њихово уздање; једини начин да дођу до чега А што се тим начином таким средствима часни људи не служе — то је алмажанима девета брига!

Знали смо и знамо, да се епископ темишварски — Георгије Мали — ставио у службу алмажанима, али нисмо могли мислити, да ће им бити рука помоћи чак и у озаким „светлим“ покушајима. Само нека се не заборави, да ко с ђаволом тикве сади, самом се о главу лупају. Нека се не заборави, да народ памти добра и светла дела свачија, али бележи и оне, који изазивају забуне, чине смутње и даном приликом према томе суди сваком — а народни је суд тежак, најтежи

Ну уздамо се и уверени смо, да алмажанима ни ова најновија ујдурма неће уродити успехом. Разбиће се о свест народну. Наш народ умео је да прозре сваку ујдурму и смицалицу смутљиваца, те да их мушки одбије. Умеће то и овом приликом. Тим више што добро већ познаје ту чету смутљивачку, познаје банатске алма-

---

зом према купатилу води пут у остале виле. Ту је прво омања вила „Мој Мир,“ затим вила „Дрина“ са 38 соба и напослетку сасвим код шуме вила „Гучево.“ Осим тих кућа, на другој страни су „Беле куће“ сељачке и на све стране сељачке куће, па да су и по сата хода од бање, ипак држе госте.

Све ове гостионице и куће једва могу да приме све госте, особито у јулу, кад их је највише. Чим је из које собе гост отишао, долази други, који се већ унапред пријавио. И сељаци непрестано подижу куће за госте, јер им се добро исплаћује, ма да има у сељачкој кући кревет и за 1 грош. Дрвета и камена има колико хоће, испече цигље и зида како хоће. Управа је одредила 60.000 динара да назида „Сиротињски дом“ на два спрата са 40 соба. А сазидаће и хотел првога реда близу купатила и спојиће га ходником са купатилом.

Управа бање је у рукама округа Подринског са седиштем у Шапцу. И гости су највише из Шапца и округа, затим има доста из Београда и осталих крајева Србије, па онда много има из Босне, међу којима и Турака и Босанских (Шпанских) Јевреја А најмање има нас Срба из Угарске. Но ја сам уверен, да ће нас бити више, чим се боље упознамо, колико вреди Ковиљача. Ове године било нас је из Карловаца, Сентомаша, Врбаса, Новога Сада и т.д.

Као што рекох, ново је купатило величанствена зграда. Улази се прво у велико округло предсобље. Ту је са стране благајница и ту су унаоколо и у среди канабета, где се бањани одмарају. Одавде иде се у два дуга ходника на глагољ. У сваком је по 13 соба. У соби је фина порцеланска када и над њом туш и три славине: једна за хладну воду (управо млаку), друга за топлу (грејану), а трећа за обичну воду, којом се када пере. На крајевима, у одељењу где глагољ прави кут, налази се по једна породична када у округ, у којој се може и десетак чланова у један мах купати. Кад се из предсобља пође право дели се купатило на два велика посебна базена са мушке и за женске, у којима се може уједанпут по 30 лица купати. Одма уз њих је простор за тушеве, пару и масажу. Ове године се показало, да је мало када, па је управа решила да продужи зграду у оба крила и створи више када с нижом ценом. — За купање се плаћа у кадама 1·50 динараа, 1 д., 3 д. (породична када), 0·50 д. у базену. Има још парцијелно купање блатом, за које се плаћа такође 0·50 д. За гвожђевито и мешовито купатило плаћа се само 0·20 д. Лечник највише прописује купатило од 31° С.

Чим се ко окупа, иде на извор и пије воде 50, 100, 150 и 200 грама. Уживање је овде посебно како се отимају о воду. Један је извор, а нас много. Вода се пије после купања, пре ручка и пре вечере и онда се шета, а не спава. Код воде је увек доста света, у парку је и крај пута на главном улазу.

Прошле године беше у бањи 3400 гостију, а ове године надају се и до 4000. Купатило се отвара 15. маја, а затвара 15. септембра.

У дугачком јарку налази се црно сумпоровито блато за обвијање жљезда и рана. У јесен навуку у јарак земље, кроз коју и преко које прелази све до лета сумпоровита вода. То се блато даје на порције по 0 10 д. и највише се носи пред вече, да се увече обвије врат, рука, нога, па да на жљезди рани или реуматичном месту постоји целу ноћ. Обвија се још и сумпоровитом водом. Преко влажног платна, на којем је блато или вода, обвије се суво платно или пешкир.

Често се чује узвик: На брдо, на брдо! Тај узвик је лечник сваком госту утиснуо у душу још у првом разговору с њим. Па тога се гости чврсто и држе. Одма уз купатило, 50—60 корака, па смо на брду, на којем се стазе вијугају, а гости разасули по клупама. Ово је управо права и свагдашња шетница, која изазива добру глад и тихо спавање.

М. Ђ.

жане, те ће им показати, да ће се и овом приликом преварити у својим прљавим рачунима; показаће им, да нису дорасли, да збуне, преваре, обману наше честите бечкеречане.

На глас о овој најновијој ујдурми алмажанској, наши честити бечкеречани одмах се искупише и споразумно, истакоше за свога посланичког кандидата дра Младена Панића.

Бирачи, чланови српске народне радикалне странке, окупљају се око заставе своје народне радикалне странке и ту ће заставу победнички побости на дан избора над ујдурмама и смицалицама банкротираних алмажана Прљаво, нечасно оружје алмажанско у млево ће скршити о светло, часно оружје српске народне радикалне странке. Избор овај, иако је тако алмажански заказан, показаће да је тако. Свесни Бечкеречани знаће извојевати победу своме уваженом кандидату, дру Младену Панићу

Треба да се обави избор и у врањевачком срезу Овај час добијамо глас из врањевачког среза, да је јуче, у петак, стигла и тамо наредба епархијске управе, којом одређује и тамо дан избора. Одређен је за 31. јули (13. август) у четвртак. Дакле, тамо је остављен ипак нешто већи рок, неких пет дана. Ну познавајући алмажане и знајући, да они не могу друкче но алмажански, не бисмо се чудили, да је тамо стигла наредба тек у понедељак, да се избор има обавити — у понедељак. То би било тек право алмажански!

Присталице српске народне радикалне странке у врањевачком срезу на глас о избору такође су се одмах искупили и једногласно су истакли за свога посланичког кандидата: Милана Ђ. Ђосића, турско-бечејског учитеља и члана Народног Школског Савета. На бирачима је сада тога среза да покажу, да су људи, да су Срби, те да извојују победу своме кандидату, заслужноме народном учитељу Милану Ђ Ђосићу. Ми смо уверени, да ће они то и показати.

Ну како су алмажани овако алмажански почели, можемо се надати, можемо очекивати још многу ујдурму, још многу смицалицу од њикове стране до избора, па и на самом избору.

Браћо бирачи! Будите с тога на опреву. Свак на своје место. Будите спремни на свашта Мушки и српски одбијте сваку подвалу алмажанску. Пазите, јер имамо посла са — алмажанима. А алмажани не могу, но — алмажански.

Политички преглед.

Промене у управи Босне и Херцеговине. „Српска Ријеч“ има из Беча овај брзојав: Како се чује у мјеродавним круговима, предстоје у Босни и Херцеговини велике промјене у управи Кандидати за министра спомињу се Јанош Зичи и Бела Раковски, Словени форсирају дра Крамаржа. На мјесто Бенково имао би доћи др. Фајхтингер, а на мјесто Косте Хермана по свој прилици рођен Босанац

Бањалучки осуђеници биће — како се говори — још овог месеца предложени на помиловање.

Стање у Турској. Јавили смо, да је Саид паша поднео оставку целога министарства. На чело новога министарства стао је Кјамил паша, који ужива поверење Младотурака. Хати хумајун (царски указ), којим султан позива Кјамил пашу да образује ново министарство, вели изрично: „Желимо, да у смислу нашега устава изберете остале министре и њихово именовање поднесете нама на санкцију“ Султан је дакле одустао од свога права, да именује министра марине и рата. То је код Младотурака и у грађанству учинило врло добар утисак У новом министарству има један Младотурчин и два хришћанина, један Јерменин и један Грк. То одговара жељи Младотурака, који хоће зближење и братство са свим грађанима, без обзира на народност и веру. Осим тога то ће бити од утицаја и на ток избора. За изборе се чине велике припреме За основу је узет изборни пројекат од 1876. године, по коме на 250 становника долази један бирач Бираће се по срезовима Султан је тражио да посланике бирају провинциски саветници, али су Младотурци то одбили — Чиновницима и слугама из султанова двора држе се предавања о уставу. — Затвореним достојанственицима судиће се тек кад се састане сабор — Петнаест Младотурака кренуло се за Исет пашом у потеру, да га ухвате, жива или мртва. — По касарнама се приликом полагања заклетве Турци братиме са осталим народностима — Заклетву на устав је положила и султанова гарда. Заклетва гласи: „Валахи, Билахи! У име Бога! Кунем се својом чашћу, да ћу до последње капи крви бранити устав што га даде мили нам падишах, да ћу помагати одбору (младотурском) у одбрани отаџбине и слободе од лупежа и да ћу бити веран султану, у колико он пази на устав“.

Дописи.

Ст Кањижа. (*Наш учитељ, наш зао дух.*) Напред изјављујем, да сам најискренији пријатељ учитељства, тако да после родитеља њих највише штујем, те сам за све своје време, од како сам овде, најискреније покушавао, да у најбољем односају будем с нашим учитељем, и то је било неко време. Но због ситнице једне он је мене тако омразио, да мало што није и на тој маленој општини нанео грдне штете. Наиме: мени је општина хтела да прошири мој врло тескобни тада стан, додавањем половине општинске сале, коју је он самовласно претворио у шпајз, вешерницу, пегларницу или како је кад потребно било. И кад није могао ништа, отишао је овдашњем бележнику и тражио да се и сва школа препише на политичку општину, јер — вели — њу је политичка општина зидала још 1818. године Наравно, да то није могао учинити ни бележник Дакле, један српски вероисповедни учитељ хтео је из пркоса и злобе да уништи српску вероисповедну школу. За ово ми је сведок наш бележник, који ми је још тога дана то рекао

Миша Кнежевић — тако се зове наш учитељ — служи као учитељ 45 година, од нас 38 год. За читаво то време он није ништа урадио. Из записника се може видети, како се час с једним час с другим свађа Његови ђаци, који су прешли у више школе, сви су без разлике падали, јер као што веле овдашњи професори грађанске школе, морају његову децу прво да уче читати. Ни у школи ни у цркви нема међу децом никакве дисциплине, јер он је развијао и своју рођену децу, одкуд дакле може имати љубави према туђој.

Пре две године, ја сам опширно поднео тужбу епархијском школском одбору бачком, но тадашњи референт Ал. Јорговић држао му је страну, те је моја тужба без истраге одбијена као недоказана, мада сам ја молио истрагу и то на мој трошак. Истрага није наређена; па како онда могу доказивати Требало је да се препише исказа и то би ваљда онда био доказ.

А ево какав му је рад у школи. Ове године се случајно искупила на испиту и три учитеља и то одавде Мађар Хофман, из Јозепова Дрндарски и из Аде Поповић. Њин је суд био кратак: Учитељ није ни сам начисто са оним што хоће децу да учи.

А испит је овако текао:

1. Веронаука у I. и II. раз. молитве и ништа више. У IV—V неколико прича из еванђелије и ништа друго. Катихизације и литургике нема.

2. Очигледне наставе нема (а та три стручњака учитеља веле, да је то по најнужније).

3. Српски језик од I—V. читање и то два три комада која су нарочито за испит научена. О граматици нема ни разговора.

4. Словенски и мађарски такође исто.

5. Земљопис у III. раз. набрајање округа у Бачкој, у IV. набрајање жупанија, у V. државе у Европи, и то све онако накарадно, како прочитају са мапе Иначе ништа.

6. Рачун. Ово је и загрдило. Овде не знаш, које је старији а које млађи разред. Сви једно исто т. ј. четир вида рачунања, али тако да ни једно дете не зна ни цифре потписивати, и у опште не може се мићи без учитељеве помоћи „Та шта се буниш, зар не знаш, четир пута осам тридесет два; зна он само се буни“. То су његове речи, и тако се свако дете буни, а има их свега у пет разреда 29. Ни један не зна, шта је то множити, и др изразе, а сам учитељ није на чисто са децималним разломцима

7. Природопис не постоји.

8. Цртање и геометрија не постоје.

9. Божанствена историја не постоји.

Такав је ето рад нашег учитеља у школи. Но кад би се запитала она три стручњака, чуло би се још много што шта

У животу је пак према сваком и свему непријатељ. Он није члан наше српске читаонице, не долази никад на наше српске забаве, мрзи цео свет, па и сама себе, а поред тога је љуто осветљив, пакостан и злобан. Поред тога ево шта је урадио у најновије доба.

Уз велико одушевлење, хтедосмо ми позвати нашег г Епископа за Дове, да том приликом осветимо и нову литију. Но како се изненадисмо кад смо дознали да је одавде отишла тужба, на којој је један скупштинар у име њих двадесет потписан, како скупштина није то желила, како није ни сазивана и да сам све ја то израдио. Наводе даље, да је црква у врло лошем стању, па да г. Епископ не дољи, док се црква не оправи и још врло много разних денунциација, па и јаких клевета против општине. Тај иак што је потписан на тужби, био је међу најодушевљенијима за дочек Кад му је пак прочитана тужба, човек се пренеразио од чуда „То би био против себе посао!“ рече узбуђено. „Ни на крај памети ми није било“. А учитељ је рекао пред овдашњим кнезом: „Тужба је послана, које писо, писо, истину је написао“. И ми ево сви смо уверени да је тој тужби учитељ са својом женом кумовао Јер он је и ово рекао: Ја ћу се пре почупати са Епископом, но што ћу му ићи у депутацију (За ово сам ја крив, јер је у тим мислима да ће сад престати раздор, предложим и њега у депутацију). Међу тим, мора свако признати, да је наша црква можда најуређенија у бачкој.

Но он нам још и прети, а ево чиме Ићиће — вели — министру Апоњију и захтевати, да се цело школско зданије одузме од наше опћине, јер бајаги њу је зидала политична општина Из тога се пак види колико се занима нашим стварима, јер он јадник незна, да је то већ давно преписано на црквену општину. Верујем да ће и то урадити, јер он је у стању свашта учинити

Горе сам показао, какав му је био овогодишњи испит. Па ипак морам рећи, да је на испиту у нечем брилирао. Наиме научио је децу песму! „En magyar vagyok, magyar apám, anyám“ и т. д. А знате зашто? Јер он вели: „Имам у сваком џепу пуно фифа, код наших се не бојим“. Једино се боји државног надзорника, а том песмом мисли да му запуши уста. Beata simplicitas!

Нећу већ више никога да морим.

Ето ти Мишо, овако јавно, а не као ти из потаје, а ено ти пречасне конзисторије и кр. суда па тужи ме, бар ћу имати прилике доказати.

В. Грегоровић,
парох

Вести из места и са стране.

Ко изазива.

Хрватским листовима јављају из Костајнице, да су се у Црквеном Боку појавили неки људи и позивају Србе сељаке на устанак и да се сједине са Србијом. Срби томе нису наишли на лепак већ пријаве ствар начелнику сеоском. Овај нареди, да се ови изазивачи похватају Међу тим они се службеним исправама искажу као званични људи, те буду одмах пуштени. Из овог случаја се јасно види, шта се жели. Сама службена лица улазе међу српске сељаке и буне их. А кад би их навели на странпутицу, онда би пружили прст на Србију као покретачицу. Али им неће упалити Срби сељаци су потпуно свесни о својим грађанским дужностима и знаће и у будуће као и овом приликом, одбити свако изазивање.

Словачка свечаност.

Јавили смо, да су наша браћа Словаци ових дана имали велики словачки народни збор у Турчанском св Мартину, поводом полагања камена темељца у зграду Словачког Музеума. Од како је угарска влада укинули Матицу Словачку, наша браћа Словаци јако су осећали недостатак културног средишта око којега би се окупили и одакле помагали и развијали своју народну културу. Да би том недостатку доскочили, пре неки једанајст година решили су, да заснују словачки Музеум. Власти су им одма у почетку чинили многе сметње, али су најзад ипак успели, да своју замисао преведу и у дело. Основали су музеум са природописним, старинарским оделењем. После једанаест ево година напредовали су толико, да подижу и кућу своме музеуму. Но значајно је и јасно показује какве су прилике, у којима наша браћа Словаци живе, та околност, да су и зграда и сви предмети смештени у музеуму, означени као својина приватних људи. Друштво је дакле прину-

ђено, да се унапред постара, да не би и музеум и предмети били узапћени. — Као што смо већ јавили на свечаност су дошли и многи страни словенски изасланици, нарочито Чеси и познањски Пољаци. На свечаном ручку, који је приређен после полагања камена темељца, пале су многе значајне здравице. Тако је свештеник из Липтавског Св Микулаша, Ђорђе Јаношка, живим бојама оцртао данашње несносне прилике, у којима живе Словаци, када се ни Богу не смеју молити на своме језику. Један познански Пољак оцртао је прилике Пољака у Познању. Они чак ни на улици не смеју да говоре пољски, па су ипак очували своју народност. — Прашки свеучилишни професор Вунчек бодрио је Словаке и Пољаке да истрају у овим тешким приликама. У тешким часовима нека се обрате музици, у њој могу дати израза својим осећајима.

Султан ће растурити свој харем.

Јавили смо већ да су Младотурци позвали султана да растури свој харем и ако су истините те вести, султан је већ решио да се том позиву одазове. Укидањем харема врло ће јако пасти и трошкови око издржавања турског двора. И још се вели, како султан хоће баш тиме, што ће жртвовати баш оно што му је најмилије, а то је харем, да докаже како одлучно и искрено пристаје на устав и реформе. Издржавање самог харема кошта годишње султана преко три милијона круна, а где су трошкови други, који су с тиме скопчани Султан се веле већ бацио у највећу бригу, како да размести и осигура живот својих була. И веле да је решио, да своје буле, те најлепше моме из целе турске царевине, поклони својим најмилијим државницима, да не би дошле до тога да их очи странаца стрељају, па можда и руке странаца грле. Дивни отомани, скупоцени перзијски ћилимови нестаће из раскошних вилинских соба харемских. И ту где је султан све до данас уживио све грешне рајске сласти земаљске, биће тешки писаћи столови, и ту ће султан са државницима саветовати се о што бољој будућности својих поданика Тако бар веле из падишахове околине. И гоностасне кујне биће смањене и број евнуха такођер. Нестаће и дворског домаћег позоришта у ком је султан толико уживао у заносној, чаробној игри харемских лепотица.

Друштво Енглеске и свемирни конгрес.

Јавили смо, да су се у Лондон силни парламентарци слегли на седамнајсти свемирни конгрес. Сједињене Државе Северне Америке послале су педесет изасланика, Француска опет толико, Немачка двадесет и пет, остале државе по мање. И слегао се силан свет из других крајева, да буде сведок свих претреса о миру. Друштво Енглеске их је одушевљено дочекало Службени учесници конгреса нису отсели по хотелима, већ по приватним кућама код својих једномишљеника. Конгреске седнице се држе у једној посебној палати, у сали у коју може стати до 5 хиљада људи. Одмах на почетку је краљ Едуард примио депутацију чланова конгреса и држао пред њом говор као неку врсту престонога говора. На седнице долазе члан ви владе и држе одушевљене говоре о миру и о потреби добрих односа са Немачком Јер из неспоразума међу тим двема земљама још понајпре се може излећи сукоб у Европи. — За мир се даље силно одушевило свећенство Енглеске. Прошле недеље је херифертски владика у свечаној проповеди објавио, да је свемирна мисао од сада главни захтев англиканске цркве. Те исте недеље огласио је један проповедник и у католичкој вестминстерској (део Лондона) саборној цркви, да се по заповести папиној у свима католичким црквама на свету имају држати молитве за успех овога седамнајстога конгреса и да је сам папа преузео протекторат (заштитништво) над овим конгресом За мисао светскога мира силно су одушевљени и радници Енглеске Око милијон организованих радника тражи поправку односа са Немачком. Најзад и женскиње Енглеске одају израза своме мирољубљу и учествују на свим зборовима и демонстрацијама у хатар мира.

Хтео да поједе пивску чашу.

Читамо у српском америчком листу „Лесковцу“: Један раденик овде у Њуј рку, по имену Стеван Барош, 27 година стар, попио је у једној крчми неколико чаша пива и онда се опклади са својим пратиоцем, да ће, ако му плати чашу пива, појести ону пивску чашу, коју је држао у руци. Пратиоц му пристане на опкладу и наручи Стевану пиво. Овај испије пиво и поче да једе чашу Са дебеле доње стране одгризе неколико комада и прогута а да није озледио ни једњак ни стомак. Присутан народ се чудио томе и упозори једног полицаја, шта се у крчми збива. Полицај дође и затвори тога стаклождера и ако је овај упорно тврдио, да нема закона који забрањује стакло јести Он је хтео своју опкладу и да изврши, али му полицај није дао, затворивши га ради „неуљудног понашања“. Усне су му биле све исечене од стакла Чудна и смешна работа!

Умро од жалости за невестом.

Из Шопр на јављају о овом дирљивом догађају: Једном индустријалцу у општини Караду умре осамнаестогодишња ћерка. Покојница беше анђеоски лепа. Била је заручена и заручник њен пребдео је целу драгу ноћ крај њенога сандука. Кад је ујутру отац девојчин ступио унутра, имао је шта и видети: заручник је своју несрећну невесту дигао из сандука, положио је на земљу па је обасипао пољупцима. У један мах сурва се и сам поред ње. Ударила га је капља и остао је наместо мртав

Оснивање јеврејске насеобине.

Прошлих дана држали су у Лондону збор јеврејско ционистичко удружење Енглеске и јеврејско територијално удружење. На збору је било преко 4 хиљаде посетника. Расправљало се о том, где би Јевреји могли основати насеобину. Ционисте су за Палестину. Томе се противи територијално удружење. Пре три године понудила је влада Енглеске Јевејима земљишта у својим насеобинама у Источној Африци. Али је ционистички конгрес одбио ту понуду, јер му се није свидело земљиште. Сад је влада обећала друго једно земљиште у Северној Африци, од прилике у јужном Триполису на северној обали Африке. У плану је да се за сад исели око милијон Јевреја.

Косом одсекао главу детету.

У Хановеру Па. косио је фармер Хенри Дирдорф на својој фарми траву. Синчић његов, ком је биле 19 месеци, играо се близу оца. Отац се зарадио, а дете оде испред њега у велику траву. Дете се заиграло, отац га није видео и косећи траву, одсече главу своме чеду. — Страшно.

Како се мати љуби?

Д' Алемберг, француски књижевник, био је нахоче Ради свог особитог говорничког дара и великог књижевног рада постао је временом величина првог реда Једног дана уђе једна красно одевена женска у његову собу, хтеде га загрлити и довикну му: „Сине мој, ходи да те загрлим, ја сам твоја мати!“ Само један поглед баци на њу Д' Алемберг и ћутећи оде у споредну собу, из које је под руку водио старицу, на коју пружи руку и рече: „Госпођо! Ова овде се смиловала на мене, узела ме и одневала; она је моја мати. А ви сте ме одбацили. Ја вас госпођо не познајем!“

Колера у Русији.

По брзојавној вести из Петрограда у астраганској губернији појавила се колера. У четвртак од 24 јула код 22 особе појавили се сумњиви знаци, од којих су четворица и умрли. Од како се зараза у губернији појавила, од 224 особе, њих 80 подлегло је зарази. Дакле умро је сваки трећи.

Убиство и похара.

У општини Шаркаду — Бихарска жупанија — извршено је убиство на зверски начин над грађанима Секешу и Нађу. Ови су били на вашару и кад су продали своје волове, крену се обоица кући. Кад су стигли близу села, код гробља их нападну зликовци и са секирама побију их Судећи по утрвеном месту, где се убиство догодило, мора да је било очајне борбе. Новац су сав однели и по томе, што су са убијених поскидали одело и обућу — суди се, да су скитнички Цигани извршили. За убимама и харамијама се трага, али до сад нису ушли у траг.

Одговорни уредник: **Константин Брадваровић.**

Трговина.

НОВИ САД, 26. јула 1908. године.

Пшеница прве каквоће стара 21 к. 60 до — к. — п
Пшеница нова 21 к. 20 п до 21 к. 40 п.
Пшеница средња 20 к. 80 п. до 21 к. — пот.
Пшеница лакша 20 к. 40 п. до 20 к. 60 пот.
Јаполица нова 19 к. — п. до 19 кр. 60 пот.
Јечам нови 14 круна 20 пот. до 14 кр. 30 пот.
Зоб нова 15 кр. 20 пот. до 15 кр. 40 пот.
Кукуруз у зрну н. 15 кр. — п. до 15 кр. 40 п.
Кукуруз у клипу н. — кр. — п. до кр. — п.
Раст 132 кр. — п. до — кр. — пот.
Сланина 132 кр. — пот. до — кр. — п.
Сланина пушена 132 кр. — п. до — кр. —

(Све по 100 кила.)

Свињи угојени тешки 94 до 96 пот.
Свињи средњи . . 90 до 92 пот.
Свињи лаки . . . . 86 до 88 пот

(Све по кили.)

Теоци 69—72 по кили
Овци пар ——— кр.
Јагњци 16—32 пар

Sanatogen

врло потребно средство за снажење и освежавање оних који се осећају уморни и безољни, као и уопште за

нервозне и слабе.

Више од 760 професора и лекара најбоље препоручено средство. Д бити се може у **апотекама и дрогеријама.**

Књижице бесплатно и плаћеном поштарином разашиљу

Bauer & Comp.
Berlin S. W. 48.
797 3—8

Ројички „Tempelquelle“
ствара прохтев, усавршава варење и регулише столицу.
Велико стовариште за Угарску:
Josef Hoffmann,
Budapest, V. Bathorygasse 8.
97 1—4

KALOGÉN
BRÁZAY SÓSBORSZESZ
FOGKRÉM és SZÁJVIZ ★

NOXIN

The „NOXIN“ Co
Paris: 125 Rue Montmartre
Budapest, VI.
Brüder Hochsinger.
London: E. C. 57. Chisvell Street.
Wien, XVIII/1. Willy Weingärtner Sempresner t.t Telefon 22149.

Добија се у свима бољим радњама
341 49—50

ОБЈАВА ЛИЦИТАЦИЈЕ.

Последњих месеци заложене ствари, продаваће се на јавној лицитацији 12. августа п. р. т. г.

Они који би хтели своје заложене ствари подићи или им продужити рок, нека се пријаве до 11. августа п. р. до 12 сахата пре подне.

Нови Сад, месеца августа 1908. г.

Löwinger Károly és Fia
980 1—1

НОЋНА РАДЊА

Парног млина улица бр. 4.
НОВИ САД

због породичних околности под најповољнијим условима одмах за

ПРОДАЈУ.

Будућност сјајна, ближа извешћа у радњи
979 1—3

500 круна плаћам ономе, кога заболе зуб или коме смрди из устију након трајне употребе Вартилине воде за зубе. Цијена је бочица 80 филира.

Ed. Bartilla - Winkler

Wien, 19./I. Sommergasse 1.

Добива се у свим лекарницама.

У Новом Саду код В. К. Грозингера

Фрање Јосифа трг.

захтевајте свагдје, изрично Вартилину воду за зуб. Пријаве о потворењу награђујем.

У мјеста гдје се ова не може да добије, шаљем 7 бочица за К 5·80 просто од поштарине. 168 325 11—

УЧЕНИЦЕ

примају се за наступајућу годину у једној овдашњој дистингвираној кући, где ће имати читаву опскрбу, а у којој се говори **немачки и мађарски.**

Ближа извешћа код

уд. Марије Керестеш

Нови Сад.

964 1—3 **Сечењијева улица бр. 34.**

ШПЕЦЕРАЈСКА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА

К. М. МИРКОВ

ВЕЛ. КИКИНДА

потребује два средња

ПОМОЋНИКА,

који говоре мађарски, немачки и румунски.

Требам ДВА ШЕГРТА

970 1—3 **из добре куће.**

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

добро сортирана, промет годишњи **30 хиљада круна**, тражи

Купца или пословођу,

са кауцијом од 600 круна.

Упутства даје администрација „Заставе“.

971 1—3

ИМАМО НА ПРОДАЈУ:

СЕМЕНА ЗА ЈЕСЕЊУ СЕТВУ

и то:

Пшенице банатске,
Јечма зимца,
Ражи.

Наше је семе племените врсте, бирано, тријером и центрифугом сортирано, те је слободно од главнице (смети).

Ове су године постигнуте са нашим семеном свуда изврсне жетве. Пшеница је дала на много места до 15 мтц., а јечам и до 22 мтц. по кат. јутру.

Наруџбе примамо одма, а семе ће се разашиљати по оном реду, по коме нам буду поруџбе стизале; надаље: **ксачице** (за кошење жита и ливада), **сејачице, ветрењаче, тријаре, плугове, дрљаче, сечкарице, крњаче** и све друге пољопривредне машине, справе и алате, те СУПЕРФОСФАТА — све од првих, признатих и најбољих творница и извора — уз најумеренije цене набавља 968 1—3

САВЕЗ СРПСКИХ ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ ЗАДРУГА

у Загребу — Прерадовићева улица бр. 18.

Прилика за егзистенцију.

Једна мешовита радња, која се налази у близини Осека и Вуковара, у једном великом српском месту, на најживљој позицији, која поред уведених муштерија уз врло мален капитал прави леп обрт ради другог, већег предузећа

на продају је.

Потребно је готовине до 3000 а евентуално и 2000 круна — остало на отплату.

Понуде ваља упутити под шифром „Богат мајдан“ на администрацију овог листа.

974 1—2

МЕД. УНИВ.

Др. Анте Гргурина

ординира

ЗА УНУТАРЊЕ И ДЕЧИЈЕ БОЛЕСТИ

у Опатији (Abbazia) 83 7—30

у „Vili Tiskarna“ од 11—12 и од 3—4.

МЛАДА СРПКИЊА

без родитеља сама својим трудом свршила књиговођство — тражи себи место за књиговођу или васпитељицу поред деце. Може одмах ступити поред најумеренije награде. Извештај даје ревизор „Заставе“. 943 2 2

ОБЈАВА.

У манастиру **Шишатовцу** има два шљивика белих и црних шљива на продају.

Који су вољни купити тај род шљива нека изволи доћи и пријавити се код управе ове најдаље до конца јула п. старом т. г.

955 2 2 **Управа манастира Шишатовца**

СТЕЧАЈ.

Потписана управа расписује стечај на место

КЊИГОВОЂЕ.

Компетенти треба осим матерњег језика српског да знају добро још немачки и мађарски.

Плата је К 140 месечно Рок стечају траје до 14. августа. Ступање одмах.

У Шајкаш Сентивану 2. августа 1908

Управа

941 3—3 **Народне Банке д д**

НАЈНОВИЈИ И НАЈИНТЕРЕСАНТНИЈИ РОМАН

„Цек Трбосек“

изашао је из штампе.

Цео роман има **206 свезака и 96 слика**

Ко жели да набави овај најновији роман нека пошаље књижари **Рајковића и Ћуковића**, Београд, Теразије **десет круна**, па ће добити цео роман о њиховом трошку. 682 16—25

Издавачка књижарница А. Пајевића

(О. Ф. Ожановић)

у Новом Саду.

Нови сензационални роман

Марино Маринели

роб на галијама или крвава ноћ у Венецији. Историјски роман из страховитог времена млетачке насилне владавине од Б Г. Брила.

У роману ће бити 80 слика.

Излази сваки дан једна свеска а цена је свесци **само 5 филира.**

Претплата се шаље на месец (за 30 свезака) која износи са поштарином **К 2·—** 788 10—10

УЧЕНИЦЕ

примају се за наступајућу годину у једној овдашњој дистингвираној кући, где ће имати читаву опскрбу, а у којој се говори **немачки и мађарски.**

Клавир стоји ученицама на расположењу.

Ближа извешћа код

госпође Јозефине Лор

906 2—3 **Нови Сад**

Змијинска ул. бр. 27.

Од Ц. Кр. Земаљског Школског Одбора одобрен

● ПАНЗИОНАТ ●

са школом заједно за ученице, за више свестрано образовање

Христине Јовановић у Бечу

Wien VIII. Pfeilgasse 5.

Проспекти и најлепше препоруке стоје на расположењу. Леп положај. Собе са свима удобностима. Савесно васпитање и настава уз гимнастику. Конверзација: немачка, енглеска и француска. Предају најбоље наставничке снаге.

ПРИЈАВУ И УПИС

ваља извршити што раније код управе овог пансионата, иначе се доцније пријаве после заузетих места неће уважити. 740 12—18

ПРОДАЈЕМ

КУЋУ

из слободне руке због селобе

удова АНА ТОМИЋ

942 3—3 **Буковићева ул. 35**

Недостиживо средство за негу

1525 64—100 **лица и руку јесте**

Једино прави са свим нешкодљиви Silva crem. Одстрањује сује лице мрље, сунчане пеге и све остале нечисто ће. Најсигурније средство. Може и у јутро после прања рабити. 6 теглице 4 круне без даљег трошка ако се новац напред пошаље. Где се не би могло добити поручује се из

лекарне Салватор А. Козјак Рума

ПРАЗНА БУРАД

употребљена

НА ПРОДАЈУ

Браћа Хенингштетлер

Нови Сад. 945 2 2

!!! КАШАЉ !!!

ЛУЂЕ БОЛЕСТИ.	ПРОМУКЛОСТ.

до сад сигурно опробано средство Франклеове пилуле (погачице) лечнички препоручено. Врло пријатан укус. 1 велика кутија 2 кр. 40 пот. Две кутије шаљу се франко. Може се добити у апотеци

Frankl Antal

1532 28—40 Szeged, Felső város 30.

ПОМОДНА МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Филипа Николића

у ЗЕМУНУ

потребује једног старијег и једног млађег

962 **помоћника.** 2 3

Продаја иметка.

Из слободне руке продајем **на вечито**

18 јутара земље

за обрађивање I. класе и КУЋУ са свима потребним зградама. — Кућа се налази у најлепшем сокаку и месту до српске цркве.

Озбиљни купци могу у свако доба доћи било железницом или паробродом да све разгледају и погодбу учине. Цена је умерена.

Власник Јован Голочорбин,

961 2 3 **Кленак н/С. (Срем).**

ВЕЛИКА

ПАРНА ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА

ЂОРЂА ИВКОВИЋА

У НОВОМ САДУ

Дунавска улица, у својој кући

снабдевена са 8 машина, које креће **гас мотор** а уређена **најновијим модерним и сецесије словима, украсима и шарама свакe врсте** израђује најсавршеније све **штампарске и књиговезачке послове** брзо, тачно и на највеће задовољство а све по цени јефтиније него игде 71 26—52

Моли за многобројне наруџбине.

ЂУЛА БАУЕР
ВЕЛИКА ПИВАРСКА РАДЊА
Нови Сад, (Ujvidék)

највеће стоваришће пива:

ПИЛЗАНСКОГ) прастарог извора
ВУДВАЈСКОГ) (Urquell)

Штајнбрушког првог мађарског деони чарског друштва.

Хагенмахеровог, будафокског и штајн брушког деоничарских пивара а само у добу сезоне далеко чувено Салватор пиво

Дневно се пуни са модерним американ ским машинама за прање и пуњење флаша.

Поруке се брзо и јефтино обављају

651 14—25

СА ЕЛЕКТРИЧНИМ ПОГОНОМ
УРЕЂЕНА ФАБРИКА
Г. СКРБИЋА
ЗАГРЕБ, Илица бр. 40.

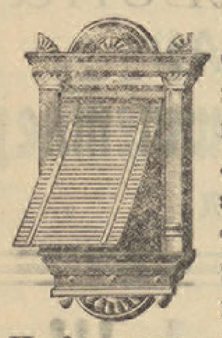

препоруча своје на гласу солидне и јефтине жалузије дрвене, ткане и платнене ролете, жељезне и дрвене капке за прозоре и дућане, те моли што више пажње поклонити овој домаћој фабрици.

Цијеници и прорачуни бадава

117 27—50

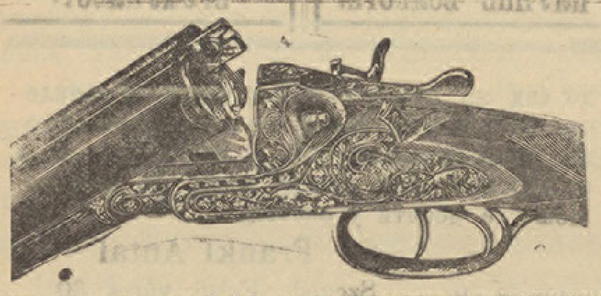

РУКОТВОРНИЦА ОРУЖЈА И ПУШКАРСКИ ВЕЛЕЗАВОД
ЛАДИСЛАВ ШВЕСТКА a spol.
Праг, Чешка, Вацлавски трг бр. 53.

препоручује своје гласовите, одличне ланкастерке које се одликују изврсним пуцањем, као и необичном дуготрајношћу. — Званично одобрени специјалитет цеви са ознаком:

„Велефини армадски челик“.

Велики избор револвера и флоберта

Једина фирма, која је издала преко 100 страна велики хрватско српски ценик, тискан и латиницом и ћирилицом. Ценик шаљем бесплатно, кад ми се пошаље адреса и занимање. Цене умерене.

Особама вредним кредита на умерене месечне отплате. 257 6 22

НЕКОЛИКО РЕЧИ
О ТАЈНИМ БОЛЕСТИМА.

Жалосно је — али права је истина, да у данашњем добу за чудо врло много има таки људи, којима је крв и телесни сокови покварени, и који су ради своје младићке лакомислености и хрђаве навике своју живчану систему и душевну јаност уништили. Сад је најпречe време, да ово грозно стање престане. Неко мора бити, који ће младићем полном животу добровољно, искрено и темељно поучити неког мора бити, коме могу људи своје тајне болести слободно, без устезања и са поверењем поверити. Али није довољно, ове болести ма коме испричати, већ се мора таком савесном специјалисти лечнику обратити, који о полном животу може савете дати, те на евентуално већ постојећим болестима помоћи, онда ће нестати тих тајних болести.

Таког увишеног позива и за то је опште познати завод др. Палоца, бившег болничког лечника, специјалисте Budapest VII. Rákóczi út 10.), где уз највећу тајну може свако (како мушки, тако и женске) добити разјашњење о спољном животу, где се крв и телесни сокови болесника очисте, живци ојачају, цела се система опрости од болести, и душевни болови нестану. Овај је завод услед до сада чињеног и на толико хиљада болесника са успехом изведеног начина лечења у целој монархији једини. Без сметања дневног рада, са сигурним успехом, темељито и брзо лечи већ од толико година др. Палоци са његовим специјалним начином лечења и у најзанемаренијим случајевима сифилитичне раке болести цеви за мокрење, бенике, живаца и кичме, последице сифилиса, цурење семена, ослабљену људску снагу (импотенција), зјатку жилу, болести крви, болести кожне, те све болести женске. За женске посебна чекаоница и посебан улаз. Даљина није препрека лечењу. Ако ко ма из кога разлога особно не може доћи, драговољно му се даје на писмо опширан, дискретан одговор (к писму треба само биљег за одговор приклопити.) Након довршеног лечења писма се шале или на захтев враћају се. Завод се брине и о специјалним лековима. У заводу говори се и кореспондира се српски. Прима се дневно од 9 сати до подне, до 6 сати по подне (недељом до 12 сати у подне.)

Наслов: Др. Палоц бивши болнички лечник, специјалиста Budapest Rákóczi út 10. 273 2—9

СУДСКИ ДОЗВОЉЕНА
КОНАЧНА РАСПРОДАЈА!
Због напуштања радње продаје све
адђаре сву златну, сребрну и робу од кина-сребра и сатове са 30—40% испод цене
АРМАЊ ГЕЗА
драгуљар и сајџија, НОВИ САД, главни трг. 429 26—50

У РАКОШПАЛОТИ већ од пре **14** година постојећа са интернатом спојена
Девојачка школа и васпиталиште
састоји се из 4 основна и 4 грађанска разреда. Прима интервисте. Одличне наставничке снаге. Исплаћа сведџбе једнаке као и државне школе. ЦЕНЕ УМЕРЕНЕ. Ракошпалота је удаљена од Будимпеште 15 минута са здравим сеоским ваздухом. Пространа башта васпитања је дрвећем. На захтев шаље проспекте и друге информације.

814 4—6 УПРАВА.

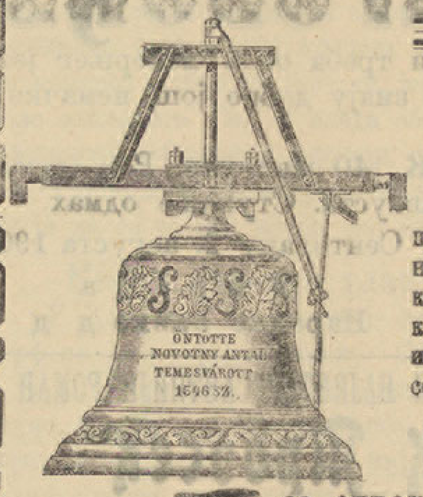

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем 1032 46—52

од мене израђена и много пута одликована
са отвореним одушкама провиђена звона

која су у горњем делу — као виолина са отвором у виду фигуре 8 провиђена и која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако уједном патентирано звоно од килограма изједначује са звуком других по старој системи звона од 461 килограма.

Даље препоручујем коже за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала, прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа

Илустровани ценовници и прорачун трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљ. изложби у Будимпешти 1895. награђена са великом миленарском медаљом

П. Ш.

Част ми је јавити новосадској и у околини женској публици да ћу 15-ог августа ове године примити

ЖЕНСКИ КРОЈАЧКИ САЛОН
г-ђе Јулие Поповићке.

Пошто сам у Бечу у више угледнијим салонима ову струку изучио, то ћу се и одсад трудити да п. публику увек уредно и тачно задовољим.

И пошто сам већ више година у салону госпођо Јулие Поповићке као први и најбољи помагач и француске и енглеске моде врло добро разумем и најелегантније извршујем, то молим п публику за што вишу наруџбину и препоруку.

Са одличним поштовањем

ЈОВАН ХАЛАКСА
пређе Јулиа Поповић
Нови Сад
924 2—5 Кошут Лајошова ул. (у Винклеровој палати.)

ПРЕСА ЗА ВОЋЕ И ГРОЖЂЕ

које раде са сталним и двоструким притиском и одионом регулацијом „Hercules“ за ручну употребу а са највећом израдом.

ХИДРАУЛИЧКЕ ПРЕСЕ
за врло велики притисак и груби рад

Машина за жрнање воћа и грожђа.

Справа за крунење грожђа (Abbeermaschienen). Потпуно удешене за цеђење шире, које су покретне или неокретне.

Справе за цеђење сокова од воћа, ступе за цеђење јагода.

Справе за сушење воћа и зеља, машине које љуште и секу воће најновије патентиране, које саме раде и који се преносе и возе.

Штрцаљке („SYPHONIA“) за виограде дрва и за уништење горушице.

ПЛУГОВИ ЗА ВИНОГРАДЕ

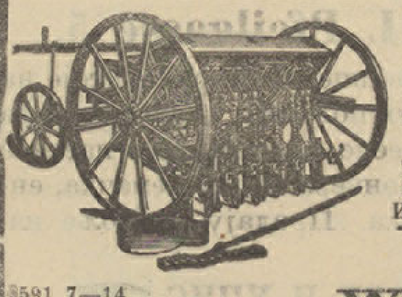

НАЈБОЉЕ МАШИНЕ СЕЈАЧИЦЕ
Ф. Мајфарта и Друга.

„AGRIKOLA“ (Schubrad System) за сваковрсно семење, без да се мењају точкови за брдо и доњу. Најлакше се креће, врло дуго трају најјефтинија цена.

Машина за кошење, грабље за сено, пресе за сено и сламу за ручну употребу, машина за крњење, кукуруза машине за вршење, гепел, справа за чишћење, тријери, плугови, ваљци, бране, сечке и т. д.

Израђујемо и продајемо под гаранцијом као шпецијалитете најновије конструкције.

PH. MAYFARTH & Co.
591 7—14 **WIEN, II. 1 Taborstrasse 71.**

Фабрика пољопривредних машина ливница гвожђа и радионица за плугове. Одликовање са преко 600 златних и сребрних медаља итд. Опширни и илустровани каталози бадава и франко. Тражимо заступнике и препродавце.

НА МОЈОЈ ЦИГЉАНИ
на кисачкој капији

продајем од данас од прошле године

II КЛАСЕ ЦИГАЉА

по 21 круну, а вогодишње пак II класе **по 24 круне** од 1000 комада. — При већој поруџбини молим са договором.

Глик Саму,
власник цигљане
у Новом Саду.

927 3 4

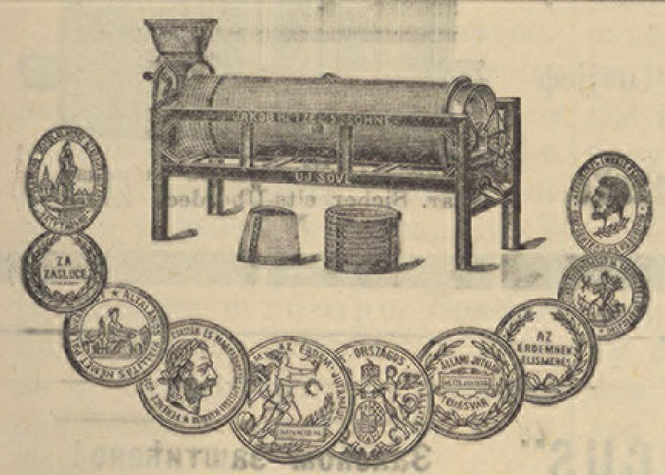

Јакова Хецела синови,
НОВЕ ШОВЕ (Бачка)

ПРОИЗВАЂАЧИ ТРИЈЕРА.

Овај чистач (Тријер) *чисти пшеницу од јечма, зоби, кукоља и граорице*, а нарочито од *сваковрсног дивљег семења*, било ово већег или мањег зрна.

На захтев шаљемо наш ценовник свакоме бесплатно.

Jakob Hetzel's Söhne
(Uj Sove Bácska).

889 3—10

За летњу сезону

стигао ми је врло богат избор

у женској и мушкој конфекцији

као и највећи избор у женским костимима, шосовима, свиленим, вуненим и батистаним блузама, све по најмодернијем, најукуснијем и елегантнијем енглеском и француском крају.

Послуга је уз **НАЈУМЕРЕНИЈУ ЦЕНУ** код српске фирме

П. Н. Момировића
у Новом Саду,
Главна улица бр. 3.

1020 49 52

Драгутин Женадовић
у Н. Саду.

Главна ул. бр. 9.
Телефон бр. 118.

код

„Лава“

Велика шпецерајска и деликатесна
трговина.

Велико стовариште брашна и разног сапуна, на, најбоље праве чисте гром есенције, најфинијег зејтина за јело. Стовариште: шећера, кафе, пиринча, крупна и ситна грожђа, бадемалешњика, смокава, малаге грожђа, чоколаде-Бенздорф какао. — Велики избор и сваковрсних бомбона и т. д. Сваковрсних боја за кречење, лака за патосе, фирнајза и пемзле и све остале у овој струци спадајуће робе.

Разна вина, шампањца домаћег и француског, коњака, ликера. Праве сремске шљивовице. Велико стовариште минералних вода: Гисхиблер, Крондорфер, Роичер, Салватор, Селтерс и т. д. лековитих вода.

Пошто сам у свези са првим и највећим светским извозним трговинама и творницама и с тиме моју робу из правих извора у великим количинама повлачим, с тога ми је могуће и цене тако јефтине ставити, да се код мене увијек свежа и најбоља роба по најнижим ценама добити може.

Сваком нека је из своје сопствене користи препоручено да се за набавку робе обрати на велику шпецерајску трговину

Драгутина Женадовића
у Новом Саду, код „ЛАВА“.
Главна улица бр. 9 пређе Д. Кода.

852 6—50

Најопсежније јемство!
Повољни услови за плаћање!

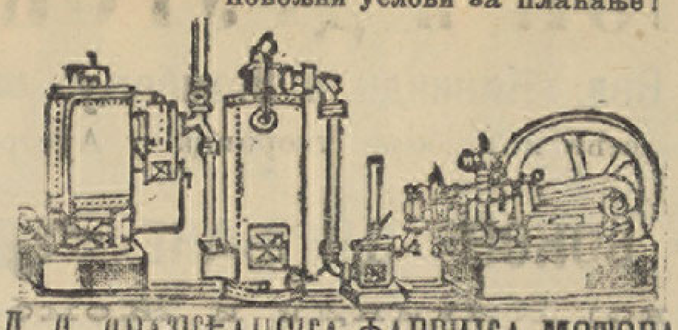

Д. Д. ДРАЖЂАНСКА ФАБРИКА МОТОРА
(A. G. Dresdner Motorenfabrick)
једна од најстаријих и највећих

ФАБРИКА МОТОРА

лиферује најсавршеније, трајне, тачно припознато и сигурно функционирајуће и који са мало трошка раде

МОТОРЕ ЛОКОМОБИЛЕ

за увлачење гаса, за бензин, за плин, за олај, за ацетилен.

704 8—20

Главно заступство и стовариште
GELLÉRT IGNÁCZ és Tsa Budapest Terézkörut 41.
Телефон бр. 12-91.

„УТЕХА“
ДОБРОТВОРНО ПОСМРТНО ДРУШТВО
у Турији

за кратко време постигао је опет број чланова, али да би свој благотворни рад могло отпочети што пре, **потребује још 100 чланова.** Стога ко жели чланом постати, нека што пре заиште потребне уписне табаке са упутством.

Повереници се траже и посебно награђују.

Адреса: 917 2—10

„Uteha“ — Turja (Bácska).

По анализи најбоља столна и лековита вода.

„Књаз Милош“ БУКОВАЧКА КИСЕЛА ВОДА
најчистији и најбољи алкалични киселјак.

347 21 -

„Српски Селтерс“ ● НАЈБОЉА ЛЕКОВИТА АЛКАЛНО-МУРИЈАТИЧКА ВОДА ●

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ ЗА НОВИ САД И ОКОЛИНУ
код

ПЕТРОВИЋА И ПОПОВИЋА
трговина спецераја и деликатеса
НА ВЕЛИКО И МАЛО
Нови Сад, ћошак главне и лебарске улице.

Поручбине са стране извршујемо брзо и тачно.

Велико стовариште и свих осталих минералних вода.

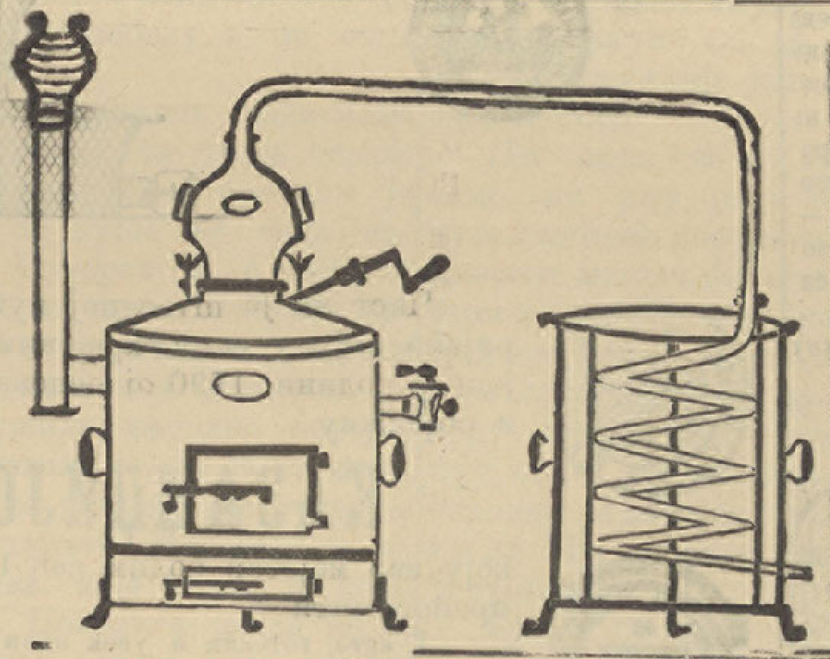

Част ми је поштованој публици препоручити моју **НОВООТВОРЕНУ**

КАЗАНЏИЈСКУ РАДЊУ.

Моје дугогодишње искуство као бившем пословођи у радњи М. Т. Јовановића даје ми могућност да све послове, који у ову струку спадају, по најновијем проналаску израђујем, као све врсте **ракијских казана, шприцева** за винограде, бакарних **оранија** (Waschkessel), гвоздених **фуруна** (Kesselhaus) и **табарки** (ладионица) од гвозденог плеха.

Продајем **квечове** и **пресове** по врло умереној цени. Старе казане оправљам и преоправљам по новом систему.

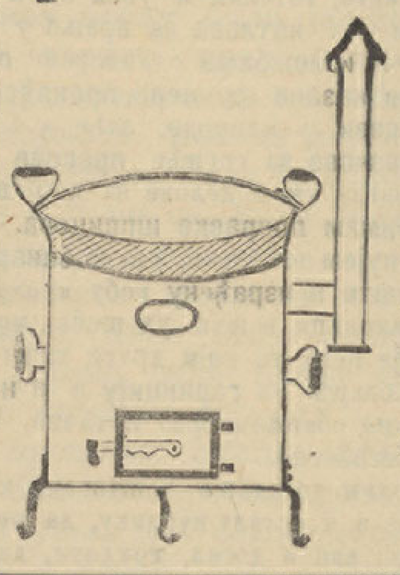

Старе бакрене откупујем и примам у промену, као и све врсте других метала.

Сваки од мене купљени казан вољан сам на месту саставити и своје-ручно по најновијем начину узидати.

Молећи поштовану публику да ме у моме почетничком предузећу што обилатије потпомогне, сматраћу за дужност да своје п. н. муштерије како умесном и тачном израдом тако и са најумеренијим ценама најбоље задовољим.

С одличним поштовањем

Васа Малочић, казанџија
Нови Сад (Ujvidék) кисачка ул. 31.

853 6—6

OSERS & BAUER шпецијална фабрика за израду мотора **Budapest VI. Podmaniczki utca 18 Wien, XX. Dredner str. 81.—83.**

БЕНЗИН МОТОРИ

Мотори
КОЈИ УВЛАЧЕ ГАС

1619 44—52

БЕНЗИН ЛОКОМОВИЛИ

Данас најјефтинија радна снага! Трошкови рад. по коњској снази 2—3 потуре. Више стотина разноврсних машина налазе се у промету. Врло повољни услови за плаћање! Првог реда со идна фабрика! Са ценовницима и прорачуном стојимо бесплатно на услуги.

У последње време одправили смо овима стројеве машине: Јовану Илосу и друговима у Сас Весушу (8 коњских снага), Јовану Магочи и друговима Монор Тања (6 коњских снага), Јовану Пап у Јарош Беренју (8 коњских снага), Павлу Ј. Нађу у Боглар (6 коњ. снага), Стеван Пали мл. у Орду код Боглара (4 коњ. снаге), Мирко Такач млинар у Пасто (7 коњ. снага, који увлаче гас. Вилмош Стенгер млинару у Вел. Тополовац (50 коњ. снага) који увлаче гас. Шалу Росману млинару у Моч код жварска жупанија (40 коњ. снага) који увлаче гас. Јосифу Берцегу млинару у Мађар Банхедеш (30 коњ. снага) који увлаче гас и још много великим властелинствима.

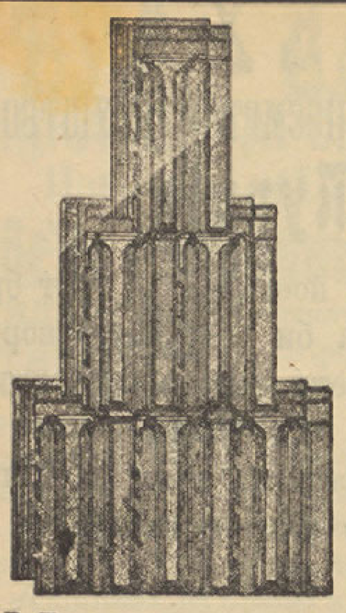

В.-Кикиндски фабрикат. Одликовани Бонови Sicherheits Überdeck Ziegel № 272.

М. БОН и ДРУГОВИ

у Вел. Кикинди и Жомбољу.

Најстарија, највећа и најбоља творница у Аустро Угарској монархији јесу:

БОНОВЕ ЦИГЉАНЕ

у Великој Кикинди и Жомбољу.

Основано 1864. ● Најзнатније референције. ● Основано 1864.

Годишња производња 50 милиона.

Ц. К. пат. Бонових Sicherheits-Überdeck Ziegel у гвоздено-оксидираној боји или по жељи терованих.

ПРОИЗВОДЊА: Бонових пат. Sicherheits-Überdeck Ziegel јесу најјефтинији најлепши црепи за кровове.

Илустроване каталоге и мустре разашиљу бадава и франко.

899 3 10

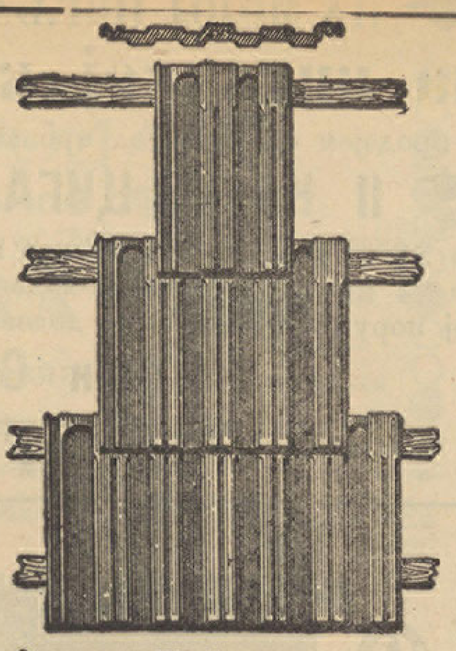

Одликовали Жомбољски фабрикат пат. Sicherheits-Überdeck Ziegel № 2[illegible]8.

ХОЋЕТЕ ДА СЕ ЖЕНИТЕ?

За даме (међу њима и такве са незаконитим дететом, телесном маном и т. д.) **са иметком од 5000 до 500.000 кр.,** овуномоћени смо да тражимо мужеве. Само господа (и без иметка), која заиста озбиљно мисле и код којих за брзу женидбу нема никакве сметње, нека пишу на **L. Schlesinger, Berlin 18.** 839 6—13

КАНЦЕЛАРИЈА

за трговачки и менични инкасо,

МИТЕ ДРАГУТИНОВИЋА

Београд, Краљев Трг бр. 13.

Врши: инкасо за потраживања трговачка без процеса и са процесом, и прима процесе о наслеђу;

Информише: о разним индустријским предузећима, државним лицитацијама и жиговини;

Пласира: новац комитената на имања у Београду; интабулација прво место а камата на мање суме 12% — а веће 10%.;

Продаје: комплексе земаља и шума од 200—300 хектара; куће, пиваре и хотеле са рентом од 5% до 10%;

Модерни парни млин најновијег система и млин на реци са турбином и падом воде са висине од 3 и по метра а на случај јаких мразева постројена је локомобила од 45 коњ. снаге. Парни млин самеље 12.000 килограма пшенице фино сејано, а на реци 10.000 килогр. за 24 сахат, оба на простору од 24 хект. земље прве класе, са зградама и магацинима, који се поред млинарског шпекулативног посла могу употребити за фабрику — прераду кудеље, — конопље, јер воде има у изобиљу. Имање је удаљено од жељезнице на један сахат. За имања не мора се сав новац полагати.

Награду за све послове наплаћује врло скромну и то:

По свршеном послу или процесу. 909 2—10

„ПРИЈАТЕЉ“

једино чисто српско православно друштво

исплатило је

50.000 К.

наследницима завештача својих.

ПОЗИВАМО

САМО Србе и Сраквље православне вере, који су здрави, пунолетни, или који нису преживели 52 гу годину живота свога, да се уписују у наше друштво.

ОДМАХ

издајемо друштвене обвезнице на 2000 К. чим који пријавник пошље у име уписнине и чланарине 8 К.

ПОЖУРИТЕ СЕ

са пошиљком уписнине, чланарине и своје тачне адресе.

НА ЗАХТЕВ

шаљемо тисканице и опширнији обавештај. Савесним скупљачима чланова, даћемо пристојну награду.

управа друштва „ПРИЈАТЕЉ“

„BARAT“ szerb egyesület SZEGED.

689 9—12

Законом заштићено! **„Hygienicus“** **Законом заштићено!**

сензационални изум, с којим се тварима даје изглед као да су нове. Неопходно потребно за столно, постељно и тоалетно рубље, за мекане кошуље, блузе, опреме за невјесте, за бијеле и бојадисане платнене и памучне хаљине, витраж, завјесе, чипке, копрене и т. д.

Rüg[illegible]ista.

„HYGIENICUS“ чини тканину чвршћом и особито меканом као самет, памучним стварима даје лијепи изглед холандског платна.

Увијек једнако дјелује за све тканине, било то платно, памук, вуна или свила.

Дезинфицира.

Добива се у свима шпецерајским, колонијалним, дрогеријама и сличним пословима.

L. Chiozza & Co.

Cervignano (Küstenland.)

816 8—20

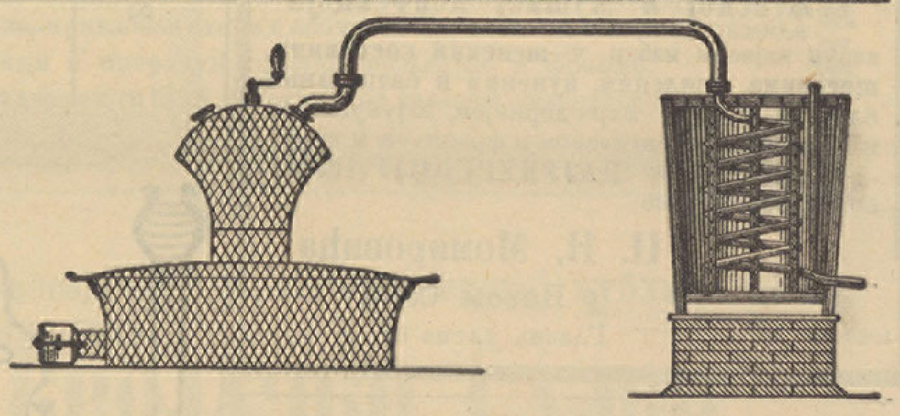

Част ми је штованој публици и досадашњим муштеријама моју у свим крајевима Угарске **прву и најстарију** још у години 1790 ој основану и до данас непоколебиву и опробану

КАЗАНДИЈСКУ РАДЊУ

коју као мајстор водим већ 18 година, те сам је слободан препоручити

У истој готовим и увек имам на стоваришту све врсте бакреног посуђа и то: **котлова** за прање у гвозденим фурунама, врло добре и на разним **изложбама** одликоване **пероноспорне штрцаљке** (орошаљке); **ракинске казане** од мене **пронађене и патентоване**, а и све друге врсте: **цеви** за млинове, лађе и т. д.; **табарке од гвожђа**; **пумпе** за вино; **квечове** за грожђе **пресове** и т. д.

Свагда имам делове за шприцеве, **гуме, цеви, расипача.**

Примам поправке шприцева, казана и др.

Купујем по највишој цени **бакар, месинг, калај, олово** и други метал.

Пошто неизрађену робу купујем у првим творницама и пошто је моја радионица вешто удешена, могу све горње ствари радити много **јефтиније** него ма који други казанџија.

Продајем уз **гаранцију** а и **на отплату од по до две године.** Наруџбине обављам брзо и тачно. Илустроване ценовнике шиљем на захтев бесплатно.

Молим досадање поштоване муштерије, **да ми и надаље поклоне** поверење а и осталу публику, да ме удостоји својег поверења, а ја ћу се свагда, као и досад, трудити, да то поверење потпуно оправдам.

Остајем са особитим поштовањем

МИЛАН Т. ЈОВАНОВИЋ,

казанџија

951 2—6 **НОВИ САД** (Ujvidék),

пре казанџијска, а сада Николе Берчењија ул. бр. 12.

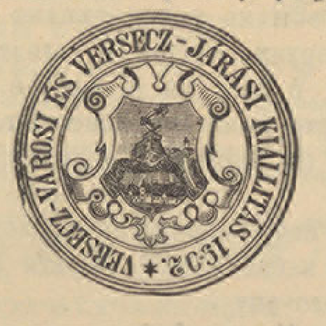

Српска штампарија дра Светокара Милетића у Новом Саду.